

Svenska kulturlandskap

Temadag om gräsbränning

Veingetrakten i södra Halland 8 oktober 2015

dokumentation

En överblick över olika frågeställningar

Vi tittade på markerna och diskuterade frågor om varför, vad och hur. Det blev till en överblick över olika problem och möjligheter. Utifrån det kan man gå vidare i kommande träffar.

Teman

- Syften med skötseln & målbilder
- Säkerhet och andra förutsättningar för att lyckas
- Hur gör man?
- Anpassning till olika marker och till landskapet
- Gräsbränning som ett skötselverktyg i kombination med andra

vid Vessingesjön i södra Halland: olika delar brända med olika inriktning och intervall

Syften med skötseln & målbilder

Viktigt att göra klart för sig vilka syften man har med att bränna gräset: kulturmiljövård, naturvård eller annat, som t.ex. militärens verksamhet. Vad väger tyngst i just den mark man vill bränna? Är syftena i konflikt med varandra i något avseende? Hur ser målbilden ut, på kort och lång sikt? I skyddade områden finns i normalfallet fastställda mål.

Säkerhet och andra förutsättningar för att lyckas

Samverkan och samförstånd med brandkåren är A och O. Även kontakt med myndigheter, kommun, närboende, entreprenörer m.fl. behöver skötas. Ju mer trygga människor i omgivningen känner sig, desto bättre är förutsättningarna att få till en så intensiv gräsbränning som man önskar sig. Kan man hålla igång brännarlag, som går att kalla in med kort varsel när väder m.m. är rätt? Eller finns någon annan organisation att tillgå t.ex. någon ideell förening. Vilka resurser står till buds? I skyddade områden finns normalt en del resurser för skötsel, tillsammans med skötselplaner att förhålla sig till. Upphandling av vem som ska sköta området kan ha stor betydelse. För att verkligen lyckas behöver man normalt få möjlighet att arbeta med ett område över längre tid, kanske årtionden. I andra marker kan det vara Jordbruksverkets miljöersättningar som är enda intäkten, och regelverket för dem blir då styrande, t.ex. det faktum att man går in i femåriga avtal.

Hur gör man?

Man behöver säkra området genom att göra brandgator.

I områden som bränns återkommande är det till fördel att hålla fasta brandgator öppna med t.ex. traktorfräs.

Rejäl tillgång till vatten är ett krav. Man måste kunna vattna så mycket som behövs.

Buskar i kanterna av området som ska brännas behöver normalt röjas, särskilt om det är enbuskar.

Man behöver tillägna sig teknik för att bränna mot och med vinden, m.m.

Brandens intensitet styrs av mängden bränsle (förvedade ris m.m.), markfuktighet, väder och vind m.m.

Regelbunden bränning av gräsmarker sker normalt årligen. Vedväxter som ljung kan brännas mer sällan, vart femte till tionde år (beroende på skötselmål och inriktning).

En hårdare bränning, vanligtvis lite senare om våren, gynnar örter och därmed också många insekter.

En lättare bränning, vanligtvis lite tidigare, med mer fukt i markerna, gynnar gräs. Förr, när målet var mesta möjliga höbärgning, var det förmodligen vanligare.

En alltför lätt bränning kan se sotig och bra ut direkt efteråt, men riskerar att istället gynna t.ex. sly-uppslag och därmed förfela syftet.

Anpassning till olika marker och till landskapet

På före detta inägomark blir det gräsbränning med syfte att skapa och underhålla äng. På före detta utmark arbetar man mer med olika typer av hedar.

Olika hantering i torra sandiga marker resp. i andra, fuktigare och bördigare marker.

Återkommande bränning i sandiga marker leder efter hand till utmagring och mindre mängd torrt material i markerna, så att man till slut inte behöver bränna så ofta.

I fuktiga marker blir det ofta lövuppslag som gör att man behöver komplettera med slåtter för att lyckas.

Viktigt att anpassa till storleken på det markområde som ska brännas. Ett större område öppnar för olika skötselriktning i olika delområden. Det blir en variation över både tid och rum. Helheten ska också passa in i omgivningarna och landskapet omkring.

vid Gårdshult i södra Halland: slåtter i kombination med gräsbränning

Gräsbränning som ett skötselverktyg i kombination med andra

Gräsbränning kan med fördel kombineras med slåtter, betesdrift och röjningar. En strategi kan vara att slå så mycket mark som är möjligt och lämpligt, och komplettera med bränning av andra marker som annars skulle betas eller inte skötas alls. Det här kan göras i en dynamik där man hela tiden anpassar för hur markerna utvecklas, och vilka resurser man har för skötseln. Vill man gynna örter och nektarsökande insekter kan det, i rätt marker, ofta visa sig vara mycket billigare att bränna gräset än att slå det. Särskilt höbärgning är ett tidsödande arbete.

Några idéer till kommande teman

En workshop där man samlas och verkligen eldar kräver att man håller datum öppet in i det sista. De som vill delta behöver kunna komma loss med kort varsel.

Uppföljning och forskning kring utfallet av slåtter resp. bränning vore angeläget. T.ex. i vilka marker är det lämpligt att satsa på gräsbränning för att få en mer örtrik markväxtlighet?

En slags manual för småskalig gräsbränning skulle kunna tas fram.